

‘Waarvoor ben je op deze wereld?’

Scholen zijn toe aan vernieuwing. Niet één model dat werkt voor iedereen, maar er zijn juist heel veel nieuwe, frisse ideeën die zo kunnen worden ingepast. Claire Boonstra kent er wel een paar. **DOOR ELLEKE BAL**

CLAIRE BOONSTRA HERINNERT ZICH NOG HOE VERBAASD ze was toen ze veertien jaar geleden afstudeerde aan de TU Delft als civiel ingenieur. In alle vacatures in haar vakgebied werd gevraagd naar kwaliteiten als ondernemerschap, leiderschap, creativiteit en communicatieve vaardigheden. ‘Nergens staat dat kennis van zaken als grondwaterstromingen belangrijk is’, merkte ze op in het dankwoord aan de universiteit dat ze namens haar jaargang mocht doen. ‘Er wordt dus gevraagd naar eigenschappen waar we op school weinig aandacht aan besteden. Moeten we daar niet iets mee?’

Vervolgens richtte Boonstra zich op een carrière bij KPN en Unilever. Toen ze daarmee stopte, begon ze met twee compagnons een eigen bedrijf: Layar, dat een nieuwe technologie ontwikkelde om verschillende ‘lagen’ van digitale informatie – zoals video’s en foto’s – toe te voegen aan de realiteit, via het camerabeeld van de mobiele telefoon. Nu moest ze zelf mensen gaan aannemen. En ook daar waren kennis en diploma’s niet belangrijk. Het bedrijf gebruikte een innovatieve technologie, *augmented reality*, waar niet eens opleidingen of diploma’s voor

bestonden. Boonstra ontwikkelde een gouden vraag voor elk sollicitatiegesprek dat ze hield: ‘Als jij alles zou kunnen, als je alle tijd, geld en energie van de wereld had, wat zou je dan doen?’ Die vraag leidde tot gesprekken over drijfveren, herinnert Boonstra zich. ‘Waarvoor ben je op deze wereld? Dat was het allerbelangrijkste om te weten.’

Achteraf blijkt dat Boonstra zelf ook hard op zoek was naar een antwoord op die vraag, al leek het van buitenaf alsof ze dat al gevonden had. Door haar inspanningen bij Layar werd ze bijvoorbeeld uitgeroepen tot ‘Young Global Leader’ van het World Economic Forum, ‘Online Mediavrouw van het Jaar’ en een van de ‘meest invloedrijke vrouwen in technologie’. Toch ontdekte ze pas recentelijk wat haar écht drijft.

Tijdens een TED-talk in Amsterdam, in 2012, kwamen de tranen. Boonstra vertelde dat ze haar hele leven lang al het gevoel had dat ze een trap opliep, om maar hogerop te komen. Totdat ze ontdekte dat die trap helemaal nergens naartoe leidt. ‘En sindsdien ben ik op zoek naar waar de echte waarde in de maatschappij te vinden is. En die waarde zit in mensen, en mensen

‘Er zijn genoeg kinderen die heel slim zijn, en die al die theorie een worst zal wezen. Hebben we niet ook hele slimme makers nodig?’

die hun passie ontdekken’, zei ze. Boonstra besloot haar tijd te gaan besteden aan het onderwijs. ‘Ik wil helpen om een ecosysteem in het onderwijs te ontwikkelen dat gericht is op het vinden van waarde’, zei ze tussen haar tranen door.

HET IS NU BIJNA TWEE JAAR LATER, een zonnige dag in juni, en we zitten op het dakterras bij Boonstra thuis in Bussum. Haar jongste dochtertje van vijf maanden oud ligt in een stoeltje in de schaduw rustig om zich heen te kijken. Boonstra is een wervelwind; haar woorden en ideeën buitelen over elkaar heen. Alsof ze haast heeft om ergens aan te beginnen.

Na haar TED-talk in september 2012 werd ze overspoeld met honderden reacties van ouders, leraren en politici. Nog steeds komen er elke dag berichten binnen van mensen die zeggen dat ze door haar woorden geraakt werden. Boonstra kan de reacties indelen in twee groepen. De ene groep zegt: *hè, eindelijk, iemand die hetzelfde denkt als ik*. En de andere groep klinkt als: *wij doen dit al, wat jij omschrijft*. Boonstra reikt met haar armen naar de lucht: ‘Waarom kennen deze mensen elkaar dan niet?’ Haar woorden galmen over de daken van Bussum.

Met haar organisatie Operation Education probeert Boonstra inmiddels discussie op gang te krijgen over onderwijs, en mensen met vernieuwende ideeën een podium te geven en met elkaar te verbinden. Zo’n vijfhonderd mensen hebben zich bij haar organisatie aangesloten, door online een profiel in te vullen en door in discussies te participeren die zowel online als offline plaatsvinden. Daarnaast heeft de aanstekelijke enthousiaste Boonstra een groep van ongeveer twintig professionals om zich heen verzameld die vrijwillig uren en dagen steken in het verder ontwikkelen van de beweging.

Operation Education is een stichting, en Boonstra verdient haar geld door op evenementen te spreken over onderwijs, technologie en leiderschap. Vaak denken mensen: daar is die mevrouw uit het zakenleven, waar is het schip met geld?, lacht ze. ‘Ze kunnen zich moeilijk voorstellen dat ik dit uit idealisme doe.’ Vorig jaar stak ze haar eigen spaarcenten in het organiseren van het

Festival of Solutions, waar verschillende onderwijsvernieuwers hun ideeën aan de wereld konden presenteren.

Hoe ziet Boonstra haar eigen rol? ‘Ik denk dat mijn waarde is dat ik mensen bij elkaar kan brengen, en zo dingen naar een hoger niveau kan tillen’, zegt ze. Om er meteen aan toe te voegen: ‘Dat vind ik heel eng om te zeggen. Want ik kon mezelf altijd verschuilen achter een diploma, bedrijf of functietitel, maar dit ben ik: gewoon mezelf.’

Met Operation Education wil Boonstra op verschillende manieren laten zien waarom het onderwijs anders moet, en hoe het anders kan. Zo is ze nu bezig met een plan om alle onderwijsinstanties in Nederland de vraag te stellen waarom zij bestaan, en waarom het goed is dat ze geld krijgen. Verder probeert ze de reclame- en marketingwereld bij het onderwijs te betrekken, om zo veel meer ouders bewust te maken van alternatieven.

Op de vraag wat er precies mis is met het onderwijs, antwoordt Boonstra dat de grootste vijand de gewoonte is geworden. De gewoonte om je bij een school altijd hetzelfde voor te stellen: een klas met dertig kinderen die netjes naar de juf luisteren, en leren schrijven en rekenen. De gewoonte om ieder kind langs dezelfde meelatl te leggen. ‘De norm is dat je met zes jaar oud klaar bent om te lezen’, zegt Boonstra. ‘Maar er zijn ook kinderen die met vier klaar zijn om te lezen, of met acht. Als je met vier klaar bent, ben je hoogbegaafd, en met acht krijg je alle *remedial teaching* die er maar is over je heen.’

Het is onmogelijk om alle kinderen in eenzelfde profiel te plaatsen, wil Boonstra zeggen. Haar destijds vijfjarige neefje Casper kreeg bij de Cito-toets de vraag: ‘Wat past er bij het woord “iglo”’: “warm” of “koud”?’ Casper zei: “Warm”, want Eskimo’s maken hun iglo om het warm te hebben omdat het buiten koud is.’ Maar Cito zag zijn antwoord als fout. Het is te gewoon geworden om anders denken af te straffen, vindt Boonstra.

End augustus publiceert Operation Education het boek *Onderwijshelden. 55x het bewijs dat het beter kan*. Ga voor meer informatie en mogelijkheden om te bestellen naar www.onderwijsheldenboek.nl. Zie ook www.operationeducation.nl

En het gaat verder. Je wordt ouder. Als je goed kunt leren, is het gebruikelijk om theoretisch door te gaan, en als je niet zo goed kunt leren, word je geacht iets met je handen te gaan doen. Terwijl, zegt Boonstra, ‘er genoeg kinderen zijn die heel slim zijn, en die al die theorie een worst zal wezen. Hebben we niet ook hele slimme makers nodig?’

En dan is er de gewoonte die aan de basis ligt van al deze problemen: de gewoonte om geen fundamentele vragen meer te stellen over het onderwijs. Wat is het doel van onderwijs? Wat is leren? Hoe werkt leren? Onder welke omstandigheden gebeurt leren het beste? Wat voor school past bij mijn kind?

Volgens Boonstra is er niet één manier om het goed te doen. ‘Ik wil niet zeggen: dit is zoals het moet.’ Er is juist een dringende behoefte aan diversiteit, meent ze. ‘Het allerbelangrijkste vind ik dat iedereen voor zichzelf een antwoord kan geven op de vraag “Wat is het doel van onderwijs?”’ Op basis van dat antwoord zou iedere ouder in staat moeten zijn een leeromgeving voor zijn kinderen te kiezen, meent ze.

Boonstra hoopt dat haar drie kinderen alle ruimte zullen krijgen om op hun eigen tempo en niveau te kunnen leren, en dat hoeft niet per se op school te zijn. ‘Leren is iets wat gebeurt zodra je je ogen opendoet. Leren is nieuwe hersenverbindingen aanmaken; het gebeurt continu. Vraag je eens af’, zegt Boonstra, ‘de manier waarop jij vandaag de dag van waarde voor de maatschappij bent, welk deel daarvan heeft zich op school afgespeeld?’

Ze kijkt even naar haar dochter. ‘De levensverwachting van deze dame is nu al honderd jaar’, stelt ze vast. ‘Daarvan zal ze een jaar of tachtig inzetbaar moeten zijn. Kijk eens naar wat de huidige honderdjarigen hebben meegemaakt: immense veranderingen in de maatschappij. In de honderd jaar die gaan komen, zullen de veranderingen alleen maar sneller gaan. Mijn dochter zal heel veel verschillende rollen moeten hebben. Ze zal continu moeten doorleren.’ ■

ELLEKE BAL *ervaart The Optimist nog iedere dag als een goede leerschool.*

Acht keer anders

‘Er zijn duizenden mensen die het nu al anders doen’, zegt Claire Boonstra. ‘Het is eigenlijk gek dat ze nog zo onbekend zijn.’ *The Optimist* belicht acht initiatieven van onderwijsvernieuwers die oplossingen bieden voor de problemen in het huidige onderwijs.

Sjef Drummen, mede-oprichter Niekée en Agora

PROBLEEM: Leerlingen zijn ongemotiveerd.

OPLOSSING: Maatwerk. De leerkracht begeleidt leerlingen op hun persoonlijke ontwikkelingspad, zodat die hun leergierigheid kunnen invullen.

HET KLEURRIJKE GEBOUW VAN NIEKÉE, EEN EXPERIMENTELE school die is verbonden aan het Mundium College in Roermond, heeft ‘zwevende lokalen’ in een centraal atrium, veel open, lichte ruimte met variabel meubilair. Die ongebruikelijke benadering is illustratief. Op het vmbo-brede Niekée is ongeveer de helft uit het verplichte curriculum geschrapt. In ruil worden de 460 leerlingen uitgedaagd om zelf iets te ondernemen en te zoeken naar kennis die zijzelf belangrijk en relevant vinden. Elke leerling is een klant, elke leerkracht een dienstverlener. Die relatie houdt vanzelf in dat er geen vaststaande manier is van lesgeven, wat van iedereen creativiteit en flexibiliteit verlangt.

En nu brengt Sjef Drummen, mede-initiatiefnemer en adjunct-

directeur van Niekée, dat experiment een stap verder. Na de zomervakantie begint Agora, een leerroute van vmbo tot en met gymnasium, zonder schoolvakken, die maatwerk levert aan veertig brugklassers. ‘Wij gaan hen leren dat ze eigenaar zijn van hun eigen ontwikkeling’, vat hij het idee samen, ‘en wij gaan hen helpen hoe ze dat invulling kunnen geven.’

Agora garandeert een diploma op het niveau waarop de leerlingen zijn ingestroomd. Dat is de ‘minimumoutput’, zegt Drummen. ‘Op traditionele scholen is zo’n diploma juist het maximale – en als dat niet lukt, ligt het altijd aan de leerlingen, die dan niet hun best zouden hebben gedaan. Bij Agora nemen wij juist verantwoordelijkheid. Het is aan ons om te zorgen dat een leerling niet dommer wordt.’

En als een leerling lui is en niet wil leren? ‘Dan vertellen we hen dat het consequenties heeft als je niet wilt leren’, reageert Drummen. Maar pubers zijn doorgaans niet lui, voegt hij toe. ‘We noemen ze lui, maar we bedoelen dat ze ongemotiveerd zijn. En natuurlijk zijn pubers ongemotiveerd! Als er een puber is die niet ongemotiveerd zou zijn in het huidige onderwijssysteem, dan stel ik grote vraagtekens bij zo’n kind.’

Met Agora wordt juist dat gebrek aan motivatie aangepakt door in overleg met de leerlingen duidelijk te krijgen waarvoor ze het allemaal doen. Al tijdens de introductieweek, op kamp, worden de leerlingen uitgedaagd om aan te geven wat ze over twintig jaar doen. Met Photoshop zal een medewerker hun pasfoto’s bewerken, zodat ze twintig jaar ouder lijken. En als ze terug zijn in Roermond, geven de kinderen aan alle ouders een presentatie van hoe hun leven eruitziet over twintig jaar.

‘Een stip op de horizon’, zo noemt Drummen dat toekomstbeeld. Goed, die stip zal zeker nog veranderen, erkent hij, door te ontdekken en door nieuwe inzichten en interesses. ‘Maar een stip heb je nodig’, stelt hij, ‘om van je onderwijs een pad van persoonlijke ontwikkeling te maken.’ | MARCO VISSCHER | WWW.AGORAROERMOND.NL EN WWW.NIEKEE.NL